

Culemborg, 17 december 2017 - Derde Advent
Belijdenis en doop van Jalke Visser

Tekst: Johannes 9: 1-41

Thema: 'Gods werk wordt zichtbaar'

Voorganger: ds. Henri Veldhuis

Gemeente van onze Heer, Jezus Christus,

Het verhaal van deze morgen gaat over 'zien', 'ziekte' 'zonde', en dat op 'zaterdag', de joodse sabbat. Maar 'zien' is het belangrijkste woord, daar begint het mee. Jezus komt uit de tempel en *ziet* dan een bedelaar. Als Johannes vertelt dat Jezus iemand *ziet*, dan heeft dat veel betekenis. Jezus ziet niet alleen een blinde bedelaar, maar ook de *mens* daarachter, een kostbaar mens die veel meer is dan zijn ziekte of handicap.

Jezus ziet de echte mens, maar zijn leerlingen niet. Die zien vooral dat die man blind is, en proberen dat te verklaren. Ook wel begrijpelijk, die neiging hebben we allemaal. Je ziet iemand in een rolstoel, en je denkt: 'Waarom zit Jalke in een rolstoel'? Of je hebt zelf een erge ziekte gekregen en je denkt: "Waaraan heb ik dit te danken?"

Ziekte of handicap is een ernstige storing van je leven, die de aandacht naar zich toetrekt. Je hebt dan de neiging zo'n ziekte te verklaren. Het kan nodig zijn de oorzaak van je ziekte te kennen, voor een goede behandeling, of om de ziekte later te voorkomen. Als we weten dat bepaalde ziekten ontstaan door milieuvervuiling, moeten we onze levensstijl aanpassen. Misschien heb jij of heeft een ander fouten gemaakt, waardoor je ziek bent geworden. Of iemand die teveel gedronken had, heeft jou aangereken met zijn auto, waardoor je nu een gebroken arm hebt. Dan is de kwalijke daad van die man de oorzaak van jouw gebroken arm.

Maar heel vaak ook is er geen direct verband tussen jouw ziekte en een fout of zonde van jou of iemand anders. Toch blijft dan misschien die neiging jouw ziekte te verklaren, misschien wel als een straf op een onbekende zonde. Zulke gedachten over ziekte als een straf vind je bij gelovige en ongelovige mensen. 'Waaraan heb ik dit te danken?' denk je dan. Is het een straf van God of het noodlot voor kwaad dat ik ooit heb gedaan? Of een straf voor wat mijn ouders of voorouders hebben gedaan? Is het karma?

We proberen te begrijpen en te verklaren, met als gevolg dat we in onszelf of de ander vooral de *ziekte* zien en daarmee bezig zijn, waarbij we gemakkelijk vergeten dat jij of die ander veel méér is dan die ziekte.

Dat zie je ook bij de leerlingen van Jezus. Hun eerste reactie is: "Hoe kan het, dat die bedelaar blind geboren is? Is het een straf? Een straf voor zonde van zijn ouders, of straf voor de erfzonde die hij meekreeg als pasgeboren kind, al is dat moeilijk voor te stellen? De ziekte moet toch een reden hebben?"

En dan komt Jezus met een bevrijdend antwoord, bevrijdend voor mensen van alle culturen en godsdiensten. "Zijn ouders hebben niet gezondigd", zegt Jezus, "en hij zelf ook niet."

Met andere woorden: We moeten ophouden ziekte steeds maar weer te koppelen aan zonde. Zeker, er kan een direct verband zijn tussen een foute daad en ziekmakende gevolgen, en dan moet jij of een ander verantwoordelijkheid nemen. Maar als dat verband niet duidelijk is, mag je het ook niet leggen, - dan mag je elkaar niet opzadelen met een schuldbesef dat op zichzelf al ziekmakend is.

En dan zegt Jezus nog meer. Die man of zijn ouders hebben niet gezondigd “maar Gods werk moet door hem zichtbaar worden” zegt Hij; en dan geneest Jezus die blinde man. “Oh”, zo kun je dan denken, “is die man dáárom blind geboren, zodat Jezus later langs kan komen om hem te genezen en te laten zien welke grote wonderen God kan doen.”

Kijk, dan zijn we alweer aan het verklaren. “Ongeluk komt altijd op je levensweg met een bepaald doel”, zo is dan de gedachte. “Dat is om ervan te leren; dat Gód jou iets kan leren, dat Hij door jouw ongeluk groot en mooi aan het licht kan komen.”

Maar ook dat is een ziekmakende uitleg. Want dan zou God onze ziekte en pijn nodig hebben om zijn liefde en grootheid te kunnen tonen. Dan zouden wij alleen kunnen groeien in geloof door tegenslag. Ook dat is heidens denken, dat je terugvindt in zoveel godsdienst en cultuur.

Zeker, we kunnen soms veel goeds ervaren in tijden van crisis en ziekte, zoals verdiepte contacten met familie en vrienden, levenslessen over wat echt belangrijk is in je leven, verdieping van je geloof, dichter bij God komen. Zulke ervaringen heeft Jalke in tijden van pijn en verdriet ook opgedaan, en daar is ze dankbaar voor.

Maar zulke mooie ervaringen zijn nog geen goede reden elkaar ongeluk en ziekte toe te wensen, alsof ze daarmee verklaard en zinvol worden. Jij of een ander krijgt geen kanker om maar veel van God te leren, - al hopen we voor elkaar, dat je in deze crisis wel veel liefde zult ervaren van God en mensen.

We vinden het moeilijk om te aanvaarden dat veel ongeluk in ons leven geen enkele zin heeft en alleen maar erg is. Moeilijk te aanvaarden dat ons leven zo kwetsbaar is, dat we zómaar ziek kunnen worden, dat ongeluk ons zómaar kan overkomen, zonder doel of reden. Misschien leren we er zó mee omgaan, dat we ervan leren, maar daarmee is die ziekte of handicap op zichzelf nog niet zinvol geworden, of bedoeld door God.

Wat bedoelt Jezus dan wèl te zeggen, als Hij spreekt over het zichtbaar worden van Gods werk? Nou, dat we de goedheid van God niet alleen kunnen ervaren in tijden van voorspoed en geluk, maar ook in tijden van ziekte en ongeluk. Ook dan en *juist* dan wil Jezus graag laten zien wie God is, en wie Hij wil zijn voor mensen.

Bedelaars, melaatsen, prostituees, tollenaars en veel vrouwen komen op de tweede of de laatste plaats in een cultuur van gezondheid en succes, toen en nu. Die minder belangrijke mensen zijn er nu eenmaal, in de marge van elke samenleving. Maar juist zij worden als eersten ècht gezien door Jezus. Juist onder hen wil Hij verkeren en laten zien hoe God voor mensen wil zijn, in lief en leed, in geluk èn ongeluk.

Mensen van ongeluk worden vaak gemeden, alsof ze onrein zijn, de onraakbaren, maar Jezus zoekt ze op, om hen aan te raken. Moet je zien hoe mooi hij dat doet: Hij spuugt op de grond, maakt een beetje modder en strijkt dat op de oogleden van de blinde man. Dat is meer dan de magische handeling van een medicijnman:

Jezus kust die man op zijn ogen met de vingers van zijn hand. Doe het vanavond eens bij elkaar: raak elkaar voorzichtig aan op de oogleden van gesloten ogen, in liefde. Dat kan je ontroeren, omdat jij je bemind voelt, gezien en aangeraakt.

Wat kunnen we elkaar veel goeds doen in situaties van verdriet en pijn, ongeluk en ziekte, als we elkaar zo zien, aanraken en troosten. We kunnen Gods werk zichtbaar maken en voelbaar, als licht in de duisternis, als liefde in de nacht.

God maakt ons niet ziek om goede werken te doen. Hij wil altijd goed werk doen, in tijden van geluk en ongeluk, van ziekte en gezondheid, ook als het ons voor de wind gaat en we Hem gemakkelijk vergeten.

Als enige in dit lange verhaal *ziet* Jezus de *mens* in de blinde bedelaar, raakt hem aan, roept die mens te voorschijn. Want ook als die blinde bedelaar geen bedelaar meer is en ook niet meer blind, wordt hij door anderen nog niet echt gezien.

De burens herkennen hem niet. Ze zijn zo gewend geraakt aan hem als bedelaar, dat ze de gezonde mens niet herkennen. In plaats van blij te zijn voor en met de genezen man, beginnen ze óver hem te discussiëren, met elkaar, met hem, met zijn ouders en tenslotte met de joodse leiders.

Want ja, dat mag toch niet: iemand genezen op *sabbat*. God werkt op sabbat, dat is in strijd met de regels die de Farizeeën hebben uitgevaardigd. De *zonde* komt dan weer op de proppen bij die joodse (of christelijke) dominee's: Jezus is een zondaar, alleen al door zijn schending van de sabbat. Dus hoe zou Hij dan zo'n blinde man genezen kunnen hebben?

De bedelaar is gezien en genezen door Jezus, maar vervolgens wordt er eindeloos gekibbeld over hem man en Jezus, in plaats van blij te zijn met hem, en Jezus te bedanken voor zijn mooie daad. Toen die man ziek was, werd hij niet gezien, en nu hij gezond is wordt hij nog steeds niet gezien.

Maar dat die bedelaar echt niet meer zielig is, kun je wel zien: Mondig en met veel humor dient hij de joodse leiders van repliek: "Jullie mogen Jezus dan wel een zondaar vinden, maar als zo iemand mij genezen kan, móet hij wel een profeet zijn. Hoe kunnen jullie jezelf zo geleerd vinden, maar tegelijk aan mij zoveel uitleg vragen? Willen jullie zelf soms ook leerling van die Jezus worden?"

De joodse leiders worden woedend van zoveel brutaliteit en halen 'de zonde' er weer bij: "Hoe durf jij ons de les te lezen, *jij* die vanaf je geboorte een zondaar bent?" Kijk, zo gaat dat: De blinde bedelaar is genezen, maar toch blijft hij gezien worden als een zondaar. Gods goedheid is zó zichtbaar geworden in zijn leven, maar de Farizeeën blijven blind, en ook zijn burens moeten er nog aan wennen dat hij niet meer blind is, geen bedelaar meer, en ook geen zondaar vanaf de geboorte.

In elke situatie van geluk of ongeluk kan Gods grote goedheid zichtbaar worden, kunnen we ons echt gezien voelen en aangeraakt, zodat we onszelf en elkaar beleven als meer dan ziekte en handicap. We kunnen onze ziekte of ongeluk misschien niet verklaren, - daar moeten we dan ook mee stoppen, maar we zijn wel veel méér dan dat; we zijn mens van God, uniek voor Hem en elkaar.

Jalke, al geruime tijd heb jij veel pijn aan je knieën. Het kan nog lang duren voordat je weer genezen bent. Anderen en jijzelf hebben misschien gebeden om genezing, al weten we dat zulke genezing vaak niet komt, hoeveel we ook bidden. Maar ook al weten we dat, met alles wat ons bezig houdt mogen we bij God komen.

En ook al ben je niet genezen door gebed en geloof, in de verschillende crises die je hebt doorstaan, ondervond je veel liefde en vriendschap: in jullie gezin en in je vriendenkring. Je geloof is ook belangrijker geworden, je persoonlijke groei is erdoor versneld en verdiept geraakt, ook je contact met God.

En daarom heb je voor deze zondag dit verhaal van Johannes 9 gekozen. Je bent niet genezen en je zit hier in een rolstoel, maar ook in jouw situatie is Gods werk zichtbaar en voelbaar is geworden, voor jou en veel mensen in je kring, mensen die jou echt zien, die kijken met de ogen van God, vandaag: Gods werk op zondag.

Jij hebt Jezus ten diepste begrepen: dat Hij in elke omstandigheid van geluk of ongeluk zijn goedheid zichtbaar wil maken, met of zonder genezingswonder, - al hebben dat wonder er graag wel bij, - laten we eerlijk zijn.

In dat lange verhaal van deze morgen, is er maar één die de blinde man echt ziet: dat is Jezus. De omstanders hebben nog een hele weg te gaan, zoals wij vaak ook. En omgekeerd, aan het einde van het verhaal, is de man die eerst blind was, ook de *enige* die Jezus ècht ziet: die Jezus herkent als de Messias, als de profeet van God.

Hij ziet nu dat in de ogen van Jezus God zelf ons aankijkt. Hij voelt nu dat in handen van Jezus God zèlf Hem heeft aangeraakt, dat in de woorden van Jezus God zèlf hem aanspreekt.

Jalke zo is het ook met jou. Jij voelt je gezien en aangeraakt door de God van Jezus. En daarom doe je straks belijdenis, net zoals de man die eerst blind was, en die zegt: "Ik geloof Heer".

Zou goed kunnen, Jalke, dat wij straks door jou ook weer meer gaan zien in Jezus, dat wij samen met jou blij worden van Gods goede en grote werk, dat zichtbaar is geworden in jou en deze kerkdienst.

Amen

Gebed van de zondag

God, onze Vader,
Op deze derde zondag van Advent
hebben we veel verwachting,
verwachting op de weg naar het Kerstfeest,
verwachting van uw Geest
dat die zal spreken in onze woorden,
in onze muziek en in ons luisteren,
verwachting voor de feestelijke belijdenis en doop
van Jalke.

Jalke mag zo dadelijk
gehoord en gezien worden
in het midden van onze kring.

Zij mag gezien worden
in uw licht.

Zij mag zich gezien weten
en gezegend door U.

Om de ervaring van die zegen
bidden dat voor onszelf en elkaar
aan het begin van een nieuwe week.

Amen